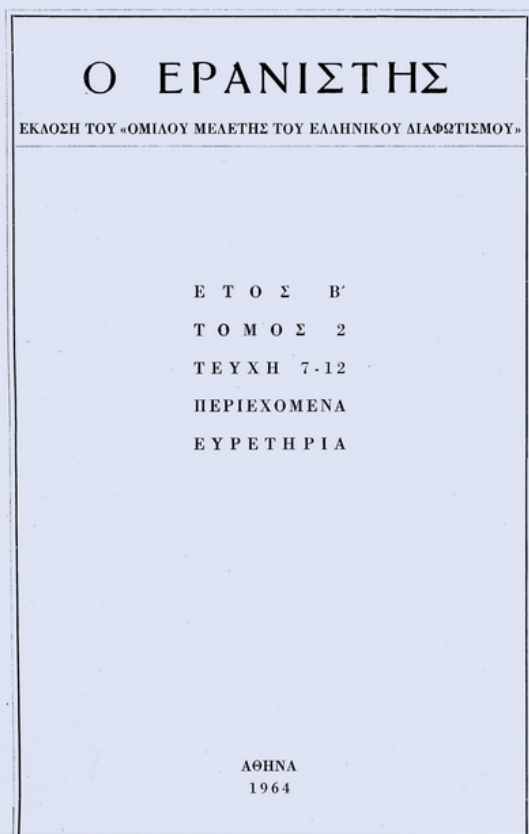


The Gleaner

Vol 2 (1964)



Ο χρόνος της φοίτησης του Α. Λασκαράτου στην
Ιόνιο Ακαδημία

Σπύρος Ι. Ασδραχάς

doi: [10.12681/er.9627](https://doi.org/10.12681/er.9627)

Copyright © 2016, Σπύρος Ι. Ασδραχάς



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Ασδραχάς Σ. Ι. (2016). Ο χρόνος της φοίτησης του Α. Λασκαράτου στην Ιόνιο Ακαδημία. *The Gleaner*, 2, 21–25.
<https://doi.org/10.12681/er.9627>

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΤΟΥ Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΙΟΝΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Είναι γνωστό από την Αυτοβιογραφία του ότι ο Α. Λασκαράτος φοίτησε για λίγο καιρό στην Ίονιο Ἀκαδημία με τὸ σκοπὸ νὰ σπουδάσει νομικὰ· ὥστόσο ὁ χρόνος τῆς μαθητείας του στὸ ἰονικὸ πανεπιστήμιο δὲν ἔχει παραδοθεῖ μὲ κάποια ἐπαρκὴ τεκμηρίωση. Τὸ σχετικὸ χωρίο τῆς Αυτοβιογραφίας, πρωτόστερο καθὼς θὰ φανεῖ πὼς εἶναι, ἀφήνει χρονολογικὰ ἀκαθόριστο τὸ γεγονὸς: «Στὰ 1828 ὁ κόντες Δελλαδέτσιμας, ὁ θεῖός μου, μὲ ἐπῆρε μὲτὶ τοῦ στὴν Κέρκυρα (...) καὶ μοῦ ἔδωσε γιὰ δασκάλους τοὺς Κους Κους Ἀνδρέα Κάλβο (...) καὶ Βικέντιο Νανούτση (...). Ἀργότερα ὑποχρεώθηκα νὰ φοιτήσω ἕναν ὁλόκληρο χειμῶνα στὸ Ἰόνιο Πανεπιστήμιο, γιὰ ν' ἀκούσω τὰ νομικὰ μαθήματα τοῦ Π. Καρούσου καὶ τὰ μαθηματικὰ τοῦ Καρντηνοῦ, μὲ ἴση ἀποτυχία, γιὰτ' ἦταν ἀντίθετα στὶς ὁρέξεις μου. Στὰ 1833 ὁ κόντες Δελλαδέτσιμας, σύμφωνος μὲ τὸν πατέρα μου, μὲ ξαναπῆρε στὴν Κέρκυρα. Ἦταν τότες γερουσιαστὴς καὶ μὲ χρησιμοποίησε γιὰ βοηθὸ στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας (...)¹. Στὰ 1834 ὁ Λασκαράτος ἄφησε τὴ θέση τοῦ στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας γιὰ νὰ διοριστεῖ πρωτοκολλητὴς στὸ Εἰρηνοδικεῖο τοῦ Ἀργουσολιοῦ· ἔτσι, σύμφωνα μὲ τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἡ θητεία του στὴν Ἰόνιο Ἀκαδημία θὰ πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1828-1833 καὶ μάλιστα πρὶν ἀπὸ τὸ διορισμὸ του (1833) στὴ Γραμματεία τῆς Ἰονίας Γερουσίας. Ἦταν λοιπὸν φυσικὸ ὁ χρόνος τῆς μικρῆς του μαθητείας στὴν Ἀκαδημία νὰ ἐνταχθεῖ² στὰ πλατεῖα χρονολογικὰ πλαίσια 1828-1832, στὴν περίοδο δη-

1. Ἀ. Λασκαράτος, *Αὐτοβιογραφία* = Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, *Ἀπαντα Ἀνδρέα Λασκαράτου*, τ. 1, Ἀθήνα 1959, σ. 6· σχετικὰ μὲ τὴ μετάφρασή τῆς *Αὐτοβιογραφίας* ἀπὸ τὸ Χ. Ἀντωνάτο (*Αὐτοβιογραφία Ἀνδρ. Λασκαράτου...* Ἀθήνα 1927), ἀπ' ὅπου τὸ παράθεμα, βλ. Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 3, σ. ιε'-ις'. Στὴν *Περίληψη Αὐτοβιογραφίας* τοῦ Λασκαράτου = Ἀλ.

Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 3, σ. 218-24 δὲν ἀναφέρεται ἡ φοίτηση στὴν Ἰόνιο Ἀκαδημία.

2. Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 3, σ. κε', νά· ὁ ἴδιος, *Σύντομο χρονολογικὸ διάγραμμα τῆς ζωῆς τοῦ Α. Λασκαράτου 1811-1901*, «Νέα Ἑστία», 70/827 (1961), σ. 134· ἡ θητεία τοῦ Λασκαράτου στὴν Ἀκαδημία τοποθετεῖται ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1828-1832.

λαδὴ τῆς πρώτης διαμονῆς του στὴν Κέρκυρα. Ὡστόσο ὁ Η. Τσιτσέλης ἔχει παραδώσει μὲ ἀκρίβεια τὸ χρόνο τῆς ἐγγραφῆς τοῦ Λασκαράτου στὴν Ἀκαδημία, χωρὶς ὅμως νὰ μνημονεύει καὶ τὴν πηγὴ ἀπ' ὅπου ἐρχόταν ἡ πληροφορία του: «τότε (: 1833) ἐνεγράφη ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ ἐκεῖ (: στὴν Κέρκυρα) Πανεπιστημίου»³. Ἐνα ἀνέκδοτο ἐγγράφο δείχνει τὴν ὁρθότητα τῆς πληροφορίας τοῦ Τσιτσέλη: πρόκειται γιὰ τὸν παρὰκτῶ χειρόγραφο κατάλογο ὧσων σπουδαστῶν παρκαλουθοῦσαν στὸ σχολικὸ χρόνο 1833-1834 τὶς παραδόσεις τοῦ καθηγητῆ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Girolamo Santorio ἀνάμεσα στοὺς σπουδαστὲς τῆς πρώτης τάξης τῆς σχολῆς ἀναγράφεται καὶ ὁ Andrea Tipaldo Lascarato, ποὺ τὸν ἴδιο καιρὸ ἦταν διορισμένος καὶ στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας. Τὸν κατάλογο τὸν εἶχε ὑποβάλει στὶς 11.12.1837 ὁ Santorio στὸν τότε ἑφορο τῆς Ἀκαδημίας Κωνσταντῖνο Τυπάλδο· ἐρέθηκε ἀνάμεσα στὰ χαρτιὰ τοῦ τελευταίου ποὺ σώζονται στὴ Βιβλιοθήκη τῶν Τυπάλδων Ἰακωβάτων στὸ Ληξούρι⁴, μιὰ βιβλιοθήκη ἀποτελεσμένη ἀπὸ τὰ δικά του βιβλία καὶ τὰ βιβλία τῶν ἀδελφῶν του Γεωργίου, Χαραλάμπη καὶ Νικολάου. Ὁ κατάλογος συνοδεύεται ἀπὸ σύντομο σημείωμα τοῦ Santorio πρὸς τὸν Κ. Τυπάλδο, γραμμένο σὲ ἀνεξάρτητο φύλλο χαρτιοῦ καὶ χρονολογημένο στὶς 11.12.1837. Χρήσιμος καθὼς εἶναι γιὰ τὶς πληροφορίες τοῦ σχετικὰ μὲ τὸν ἀριθμὸ, τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαστῶν καὶ τὰ μαθήματα τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῆς Ἀκαδημίας, δημοσιεύεται ἐδῶ μαζὶ μὲ τὸ συνοδευτικὸ του σημείωμα.

1

Reverendo Sig(n)o r Eforo.

*Le rimetto la nota degli Studenti dell' anno scolastico 1833/34—
e sono con ogni stima*

Suo umil[issi]mo Ser[vitor]e

11 Xmbre 1837 S(tile) n(uovo)

Gir. Santorio

3. Ἡλ. Τσιτσέλης, *Κεφαλληνιακὰ Σύμμικτα*, τ. 1, Ἀθήνα 1904, σ. 704.

4. Μικροταινία στὴν ταινιοθήκη τοῦ ΚΝΕ (Κεφαλληνία 1963, F. 1). Ἡ Βιβλιοθήκη τῶν Ἰακωβάτων ἔγινε πρόσφατα Δημόσια. Ἀναφορικὰ μὲ τὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ Βιβλιοθήκη γιὰ τὴν

ἔρευνα, ἐνδεικτικὸς εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς (103) τῶν προσθηκῶν ποὺ πρόκυψαν ἀπ' αὐτὴ στὴ Βιβλιογραφία τῶν Γκίνη - Μέξια (Ἑμμ. Ν. Φραγκίσκος, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθήκες*, «Ὁ Ἑρανιστής», 1/6 (1963), σ. 243-265).

2

Prof[essore] Santorio
anno scolastico del 1833/34—

Prima Classe - Diritto naturale - Lunedì - Mercoledì - e Venerdì -
dalle 8³/₄ a. m. alle 9¹/₂—

Stellio Cassimati
Michele Padovan
Giorgio Peruli
Demetrio Lessi
Demetrio Naranzi
Spiridione De Martino
Demetrio Spanopulo
Demetrio Carochi
Andrea Vlandi
Mariano Lorando
Giovanni Frangulli
Aristide Delviniotti
Andrea Tipaldo - Lascarato
Spiridione Zambelli
Spiridione Stavro

Seconde Classe - Diritto Civile Francese - Martedì - Giovedì - Sabato
dalle 8 alle 9 a. m.

Coidan Farando
Petalà Nicolò
Veja Dionissio
Veja Spiridione
Lessi Demetrio
Naranzi Demetrio
Scarpa Giuseppe
Economides Giovanni

Γίνεται ἔτσι φανερό ὅτι οἱ νομικῆς σπουδῆς τοῦ Λασκαράτου στὸ ἑπτανησιακὸ πανεπιστήμιον ἔγιναν στὴ διάρκεια τοῦ σχολικοῦ χρόνου 1833-1834, τὴν ἴδια ἐποχὴ πού τὸν εἶχε διορίσει ὁ Δημήτριος Δελλα-

δέτσιμας; στη Γραμματεία της Γερουσίας· ή φράση συνεπώς της Αυτόβιογραφίας, ή αναφερόμενη σ' αυτές τις σπουδές, είναι πρωθύστερη και δένεται συνειρμικά με την αντίστοιχη που αναφέρεται σε γεγονότα του 1828 κέ (μαθητεία κοντά στον Κάλβο και στο Ναγούτση) και προγενέστερα από το 1833. Όπως παραδίδει ο ίδιος ο Λασκαράτος, ή θητεία του στην 'Ακαδημία κράτησε «έναν όλόκληρο χειμώνα»: ξέρουμε ότι ή έναρξη των μαθημάτων στην 'Ακαδημία γινόταν τον 'Οκτώβρη και ή λήξη τους το Μάη· ότι ή επάνοδος του Λασκαράτου στην Κεφαλονιά και ή παραίτησή του από τη θέση του στη Γραμματεία της Γερουσίας συνδέεται με τη διάλυση της Δ' Βουλής (19.3.1834): το χρονικό διάστημα λοιπόν των σπουδών του συμπίπτει με το διάστημα της παρχμονής του στην Κέρκυρα. Βγαίνει συνεπώς το συμπέρασμα ότι ή έγκατάλειψη των σπουδών του στο έπτανησιακό πανεπιστήμιο δέν όφείλεται αποκλειστικά στην άπροθυμία του νά γίνει δικηγόρος, αλλά φαίνεται πώς σχετίζεται με την τροπή που έπαιρναν τα πολιτικά πράγματα για τον προστάτη του το Δελλαδέτσιμα, μέλος της Γερουσίας της αναδειγμένης από την Δ' Βουλή (1.3.1833), άπόντα όμως από τη Γερουσία που αναδείχτηκε από την Ε' Βουλή στις 14.7.1834. 'Η διάλυση της Δ' Βουλής ήταν, για το Λασκαράτο, ένα χτύπημα έναντιον του θείου του Δελλαδέτσιμα αποκλειστικά, γι' αυτό και δέ θέλησε νά συνεχίσει τη δημοσιονόμικη του σταδιοδρομία σ' έναν όργανισμό, όπου εκείνος τον είχε διορίσει κι άπ' όπου τώρα άπουσίαζε¹. Έτσι, έγκαταλείπει ο Λασκαράτος την Κέρκυρα, για νά διοριστεί πρωτοκολλητής στο Είρηνοδικείο του 'Αργοστολιού, και μαζί με την Κέρκυρα έγκαταλείπει και την άνεπιθύμητη θητεία του στην 'Ιόνιο 'Ακαδημία· ώστόσο ύστερ' από ένα χρόνο, στα 1836, θ' άναγκαστεί νά συμβιβάσει την έφεσή του για σπουδές σε χώρο ευρωπαϊκό με την παραδοσιακή συνήθεια των άρχοντικών έπτανησιακών οίκογενειών νά τρέπουν έναν από τους γόνους τους στο δικηγορικό επάγγελμα.

Ένα τελευταίο σχόλιο. 'Ο Λασκαράτος αναφέρει στην Αυτόβιογραφία του ότι άνάμεσα στις παραδόσεις που παρακολούθησε ήταν και τα μαθηματικά του 'Ιωάννη Καραντηνού, αντίθετα κι αυτά στις «όρέξεις» του. 'Ως σπουδαστής της νομικής δέν είχε υποχρέωση νά παρα-

1. Λασκαράτος, *Αυτόβιογραφία*= 'Αλ. Γ. Παπαγεωργίου, έ.ά., τ. 1, σ. 7: ο 'Αρμυστής Nugent διάλυσε τη Δ' Βουλή «για νά διαγράψει από τη Γερουσία τον κόντε Δελλαδέτσιμα, έπειδή άπαι-

τούσε (: ο Δελλαδέτσιμας) νά γίνει ή 'Εξοχότητά του τόσο φιλελεύθερη μες στη Γερουσία, όσο ήτανε μέσα στους δρόμους (...) Μή θέλοντας νά υπηρετώ πια εκεί...».

κολουθεῖ τις παραδόσεις τῶν μαθηματικῶν ποὺ ἀνήκαν στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἀκαδημίας· ἀκόμη περισσότερο, στὸ σχολικὸ χρόνο 1833-1834 ὁ Καραντηνὸς δὲ δίδασκε πιά: στὰ 1833 ἡ νευροπάθειά του τὸν ὀδηγεῖ στὸ φρενοκομεῖο καὶ τὸν ἴδιο χρόνο τὸν διαδέχεται στὸ ἀξίωμα τοῦ ἐφοροῦ στὸ πνευματικεῖο ὁ Γεώργιος Θεριανὸς καὶ στὴν ἐδρὰ τῶν μαθηματικῶν ὁ Κεφαλονίτης Ἰωάννης Κουντούρης¹. Ἔτσι στὰ γραφόμενα τοῦ Λασκαράτου πρέπει νὰ δοῦμε εἴτε μιὰ ἀνακρίβεια, ἐκλμένη γιὰ νὰ τονιστεῖ ἡ ἀντιπάθειά του πρὸς τὰ μαθήματα τῆς Ἀκαδημίας, εἴτε μιὰ σύνδεση δυὸ ἀνεξάρτητων περιστατικῶν. Στὴ δεύτερη περίπτωση θὰ ὑπέθετε κανεῖς ὅτι ὁ Λασκαράτος πῆρε κάποια ἰδιαίτερα μαθήματα ἀπὸ τὸν Καραντηνὸ πρὶν ἀπὸ τὰ 1833, ἀνάλογα μὲ κείνα ποὺ πῆρε ἀπὸ τὸν Κάλβο καὶ τὸ Νανούτση· πάντως ἡ ὑποθετικὴ αὐτὴ μαθητεία του στὸν Καραντηνὸ δὲ θὰ πρέπει νὰ ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴ σύντομη φοίτησή του στὴν Ἀκαδημία.

Σπύρος Ι. Ἀσδραχᾶς

1. Βλ. πρχ. Ἡλ. Τσιτσέλης, ἔ.ἀ., τ. 1, σ. 198, 275· Π. Χιώτης, Ἱστορικά ἀπομνημονεύματα Ἐπιάνησου, τ. 6, Ζάκυνθος 1887, σ. 446. Δὲ μοῦ εἶναι γνωστὸ ποῖο μῆνα ἀπαλλάχτηκε ὁ Καραντηνὸς ἀπὸ τὰ καθήκοντά του. Στὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς Ἀκαδημίας τοῦ σχολικοῦ χρόνου 1832-1833 ὑπογράφεται ὡς ἐφορος: «Ο ΕΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ / Δ.ρ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΝΔΗΝΟΣ / Δηλοποιεῖ.../

ΚΕΡΚΥΡΑ, τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1832 Ε.Ν. / Δ.ρ. Ι. ΚΑΡΑΝΔΗΝΟΣ». (Ταινιοθήκη ΚΝΕ, Κεφαλληνία 1963 F. 54· πβ. Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκος, ἔ.ἀ., σ. 247, ἀρ. Α38). Ὅπως δὲ ποτε, μέσσα στὸν Ἀπρίλη τοῦ 1833 τὸν ἔχει ἤδη ἀντικαταστήσει στὸ ἀξίωμα τοῦ ἐφοροῦ ὁ Θεριανός, καθὼς προκύπτει ἀπὸ ἐγγράφο τῆς 1.5.1833 τοῦ Κωνσταντίνου Τυπάλδου (Ταινιοθήκη ΚΝΕ, Κεφαλληνία 1963, F. 7).